

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

В статті розглянуті питання запровадження інноваційної форми навчання в сфері сільського зеленого туризму, яка полягає у розробці та супроводі дистанційного курсу навчання для діючих та потенційних господарів сільських агросадіб. Обґрунтовані його переваги та розроблений орієнтовний зміст модулів підготовки.

Ключові слова: інноваційні форми навчання, дистанційний курс, дистанційне навчання, сільський зелений туризм.

Постановка проблеми. На сьогодні стандарти освіти контролюються Міністерством освіти і науки України. Для різних напрямів підготовки та відповідних спеціальностей розроблені галузеві стандарти вищої освіти у складі освітньо-професійних програм підготовки, програм навчальних дисциплін та освітньо-кваліфікаційних характеристик. В сфері туризму діє трирівнева підготовка: бакалавр, спеціаліст, магістр за спеціальністю «Туризмознавство (за видами)». Проте в рекомендованих програмах дисциплін за цим напрямом сільському зеленому туризму відводиться дуже скромна роль: згадування цього виду туризму трапляється, зокрема, при вивченні дисципліни «Географія туризму» в темі «Географія міського, сільського та екологічного туризму» при підготовці за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр. Стандартом передбачено вивчення: основних підходів до визначення сільського туризму; моделі організації сільського туризму; географії регіонів та країн розвитку сільського туризму в Україні та світі [1]. У цілому на перелічені теми відводиться не більше 45 хвилин. Як самостійний предмет сільський зелений туризм вивчається лише у декількох ВНЗ і має статус вибіркової дисципліни. Тобто повно і цілісно вивчити сільський зелений туризм, а тим паче, отримати спеціалізовану вищу освіту в цій сфері в Україні – неможливо. Звичайно така ситуація не відповідає вимогам часу і потребує корегування, адже сільський зелений туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку туризму в нашій державі.

З іншого боку, так само потрібно розуміти, що навряд чи сільському господарю знадобиться мати диплом про вищу освіту в туризмі, або у сільському туризмі зокрема,

оскільки для нього здебільшого це є лише додатковий вид діяльності, їм займаються досвідчені люди, які вже й так мають і освіту та багатий життєвий досвід, здебільшого середній вік – тобто, а ні бажання, а ні значного обсягу часу на навчання не залишається, а ось питання щодо організації сільського туризму існують. Величезна робота в напрямку освіти і методики організації, популяризації цього виду туризму проводиться Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні під час проведення відповідних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів, ярмарків), а також ведеться зі сторінок видання «Туризм сільський зелений». Проте зазначені форми на сьогодні мають ряд недоліків:

- для отримання методичних матеріалів потрібно оформлювати підписку на журнал, який, зі зрозумілих причин, виходить лише раз у квартал, і, відповідно, актуальна інформація не завжди вчасно може доходити до читача;

- методична інформація (актуальна і та яка була вже опублікована) не дублюється і недоступна на сайті Спілки ;

- недостатньо розвинений комунікаційний компонент між учасниками (на сайті немає засобів спілкування, тобто, наприклад, якщо у господаря виникне якесь питання, він не зможе його а ні задати, а ні отримати відповідь в он-лайн режимі);

- пропонувані освітні програми мають достатньо високу вартість. Проаналізуємо, зокрема, пропозицію Спілки щодо участі у Школі сільського зеленого туризму, яка проходила 29-30 березня 2012 року у Національному університеті біоресурсів і природокористування України м. Київ [2]. Так, вартість для одного учасника становить 500 грн (щоправда для членів Спілки була запланована знижка 20%). У вартість входив роздатковий матеріал відповідно до програми Школи. До цієї суми потрібно додати: користування послугами готельного комплексу (вартість однокімнатного номера – 400 грн; двокімнатного номера від 120-150 грн за добу за ліжко-місце); вартість поїзду до м. Києва (звичайно вона залежить від місця проживання, візьмемо середню вартість квитка на рівні 100 грн., а таких потрібно в обидва кінця) та харчування не менше ніж 50 грн на добу. Відповідно якщо просумувати всі витрати то вони становитимуть в середньому: $500 + (120 \times 2 \text{ доби}) + (100 \times 2) + (50 \times 3 \text{ доби}) = 1090$ грн, за всього-то 2 дні навчання; в 2014 році Спілкою було організоване підвищення кваліфікації з сільського зеленого туризму на цій же базі (НУБіП України, м. Київ), що проводилося для представників місцевих органів виконавчої влади та самоврядування, державних та громадських організацій, власників особистих селянських та фермерських господарств, які надають послуги з сільського зеленого туризму. Програма навчання включала весь спектр важливих питань з сільського зеленого туризму та розрахована на 72 години лекцій, практичних занять, майстер-класів,

екскурсій та презентацій. Власне навчання було безкоштовне, проте вартість проживання становила від 85 до 110 грн за добу, а його тривалість становила 12 днів [2]. Додавши до цих витрат стандартні проїзд та харчування отримуємо також значну суму, яка в більшості випадків не може бути сплачена сільським господарем;

- запропоновані заходи і освітні програми проводяться і реалізуються в певні проміжки часу, який не завжди може бути зручним для потенційних учасників.

Для подолання наявних недоліків і для підвищення ефективності здійснення навчання в сфері сільського зеленого туризму пропонується впровадження дистанційної форми навчання, яке трактується як – індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі актуальних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3]. Глобально ідея цієї системи полягає у наданні можливості повноцінного навчання всім бажаючим у межах віртуального простору і відповідній відсутності необхідності переміщення учня, студента або слухача до навчальних приміщень. Вся необхідна інформаційна навчально-методична база розміщується на конкретному сайті і є для них постійно доступною.

На сьогодні розроблена достатньо серйозна нормативна база цієї форми освіти в державі, яка навіть передбачає отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній рівень. Проте у випадку навчання сільському зеленому туризму, на наш погляд, найбільш актуальними є курси, які за своєю тривалістю не перевищували би 2-3 місяці і звичайно передбачали видачу відповідного сертифікату. Застосування технології дистанційного навчання в сфері сільського зеленого туризму безумовно має ряд переваг:

– відсутність необхідності переміщення і виїзду з постійного місця проживання (що для сільських господарів є доволі актуальним);

– вибір оптимального часу для навчання (мається на увазі не тільки терміни початку та закінчення навчання, але й час доби, а також можливість розподіляти час на навчання за власним розкладом);

– можливість розміщення і відповідно доступність фактично необмеженої кількості і обсягу інформаційних матеріалів;

– можливість швидкого оновлення інформаційних матеріалів;

– широкий спектр можливостей представлення інформації, її візуалізації;

– високий рівень комунікації між учасниками процесу навчання: налагодження комунікаційних зв'язків типу викладач – учень (в груповій та головне, індивідуальній формі), учень-учень (для передачі досвіду, обговорення актуальних питань) у повністю

відкритому (наприклад форуми) та закритому (система індивідуальних повідомлень) режимах;

– опанування інформаційно-методичних учбових матеріалів у різних формах (семінари, практичні заняття, лекції, відеоуроки, презентації), що забезпечує урізноманітнення процесу навчання, робить його більш жвавим і цікавішим;

– практично повне унеможливлення проявів необ'єктивності в оцінці результатів навчання (за виключенням окремих типів завдань);

– зменшення так званих скритих витрат на навчання (пов'язаних з переїздами, проживанням, харчуванням, поза місцем свого постійного перебування).

Забезпечити здійснення дистанційної освіти можливо завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, однією з яких на сьогодні є Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване середовище дистанційного навчання, в українській вимові – Мудл) – безкоштовна, відкрита (Open Source) система для розробки он-лайн курсів та освітніх Web-сайтів. Такі e-learning системи часто називають системами управління навчанням (Learning Management Systems – LMS) або віртуальним навчальним середовищем (Virtual Learning Environments – VLE). Система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями і гарно підходить для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Moodle перекладена на десятки мов, в тому числі і на українську, використовується найкрупнішими університетами світу, а сама система використовується у понад 150 країнах світу. Платформа Мудл безкоштовна і не потребує оплати внеску за використання ліцензії [3].

Успішне застосування Мудл в організації як дистанційного, так і очного навчання підтверджує досвід Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (ХНУМГ ім. О. М. Бекетова). Так, за час впровадження цієї системи на курсах Центру дистанційного навчання університету пройшли підготовку понад 150 викладачів, які розпочали застосовувати ресурси, що надаються системою, для проведення занять і контролю знань студентів. На сайті дистанційного навчання містяться численні учбові курси, в тому числі і зі спеціалізованих дисциплін у сфері профільної туристської освіти, розроблені викладачами кафедри Туризму і готельного господарства [3]. Ознайомившись з діяльністю молодіжного центру розвитку зеленого туризму «Зелентур» з приводу розробки методичних матеріалів та організації семінарів, як було зазначено на круглому столі «Шаг к развитию», що відбувся в 2011 році [4] та наявного досвіду в організації та веденні дистанційного навчання викладачами кафедри туризму і готельного господарства ХНАМГ, а також досвіду в реалізації спільних навчальних проектів дуже

схожої тематики, (зокрема Проект «Зміцнення стійкості регіону шляхом організації зеленого приватного бізнесу» в тому числі модуль IV «Зелений бізнес в сфері туризму», 2006 р. [5]) пропонується розробка інноваційного проекту дистанційного освітнього курсу по тематиці сільського зеленого туризму. Орієнтовно програма підготовки може включати такі змістовні модулі як:

1. Правове регулювання сфери сільського зеленого туризму в Україні.
2. Організація прийому і технологія обслуговування гостей в агросадибах.
3. Економічні питання ведення бізнесу в сфері сільського зеленого туризму (обґрунтування та обчислення вартості надаваних послуг, податкові питання, кредитування, фандрейзингова діяльність та ін.).
4. Презентація та рекламування агросадиби.
5. Благоустрій території агросадиби (досвід, поради та вимоги відповідно діючих нормативів щодо категоризації у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба», програма екологічного маркування „Зелена садиба”).

Висновки. Запропонована дистанційна форма навчання і просвіти в цілому є на сьогодні найбільш перспективною, ніж наприклад, очні семінари і роздача інфоматеріалів, особливо, якщо навчання спрямоване на молоду аудиторію і дає можливість охопити найбільшу кількість зацікавлених осіб та без сумніву має ряд інших переваг, які були описані вище. Реалізація даного проекту дійсно зможе забезпечити безперервну підготовку кадрів у сфері сільського зеленого туризму і без сумніву сприятиме досягненню мети розвитку зеленого туризму на теренах нашої держави.

Список використаної літератури

1. Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра напряму 6.140103 «туризм», галузі знань 1401 «Сфера обслуговування». – Київ, КНТЕУ, 2010 р. – 259 с.
2. Офіційний сайт ССРСЗТ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/training>.
3. Офіційний сайт Центру дистанційного навчання ХНАМГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cdo.kname.edu.ua>.
4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vk.com/topic-32129825_25535250.
5. Поколюдна М. М. Зелений бізнес в сфері туризму. Модуль IV: навчально-методичний посібник. – Харків: «Константа», 2006. – 56 с.

ПОКОЛОДНАЯ М. М. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ФОРМ ОБУЧЕНИЯ В СФЕРЕ СЕЛЬСКОГО ЗЕЛЕННОГО ТУРИЗМА

В статье рассмотрены вопросы внедрения инновационной формы обучения в сфере сельского зеленого туризма, которая заключается в разработке и сопровождении дистанционного курса обучения для действующих и потенциальных хозяев сельских агроусадеб. Обоснованы его преимущества и разработано ориентировочное содержание модулей подготовки.

Ключевые слова: инновационные формы обучения, дистанционный курс, дистанционное обучение, сельский зеленый туризм.

POKOLODNA M. M. USE INNOVATIVE FORMS OF TRAINING IN RURAL GREEN TOURISM

The article deals with the introduction of innovative learning in the field of rural green tourism, which is the development and support of distance learning courses for existing and potential owners of rural guest house. Grounded its advantages and developed training modules approximate content.

Keywords: Innovative learning, distance course, distance learning, rural green tourism.